

LT

LT

LT

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 20.4.2009
KOM(2009) 166 galutinis

KOMISIJOS ATASKAITA

**pagal 2001 m. kovo 15 d. Tarybos pamatinio sprendimo dėl nukentėjusiųjų padėties
baudžiamosiose bylose (2001/220/TVR) 18 straipsnį**

[SEC(2009) 476]

KOMISIJOS ATASKAITA

pagal 2001 m. kovo 15 d. Tarybos pamatinio sprendimo dėl nukentėjusiųjų padėties baudžiamosiose bylose (2001/220/TVR) 18 straipsnį

1. IŽANGA

1.1. Pagrindiniai faktai

Pagal 2001 m. kovo 15 d. Tarybos pamatinio sprendimo dėl nukentėjusiųjų padėties baudžiamosiose bylose¹ (pamatinis sprendimas) 18 straipsnį Komisija turi parengti įgyvendinimo priemonių, kurių ėmėsi valstybės narės, ataskaitą. 2004 m. vasario 16 d. Komisija paskelbė pirmą ataskaitą², kurioje apžvelgiama, kokia pažanga padaryta perkeltant nuostatas nuo 2003 m. kovo 25 d. – dienos, kurią tik AT, BE, FI, DE, IT, IE, LU, PT, ES ir SE buvo atsiuntusios gana išsamios informacijos apie pamatinio sprendimo įgyvendinimą savo nacionalinėje teisėje.

Šioje galutinėje ataskaitoje atsižvelgiama į visų pamatinio sprendimo straipsnių įgyvendinimą 2008 m. vasario 15 d. visose 27 valstybėse narėse.

Nepaisant 18 straipsnyje nustatyto reikalavimo valstybėms narėms iki 2006 m. kovo 22 d. nusiųsti Komisijai įgyvendinimo teisės aktų tekstus, 2007 m. lapkričio mėn. tik 13 valstybių narių (AT, DK, DE, ES, LU, NL, PT, SE, UK, CZ, HU, LT, PL) buvo atsiuntusios pakankamai išsamią informaciją. Komisija valstybėms narėms išsiuntė priminimo raštus ir nurodė galutinį pateikimo terminą – 2008 m. vasario 15 d. Šioje ataskaitoje apžvelgiama, kokia pažanga padaryta perkeltant nuostatas 2008 m. vasario 15 d. – praėjus beveik dvejiems metams nuo nustatyto galutinio 2006 m. kovo 22 d. termino. Ji turėtų būti skaitoma kartu su pirmąja ataskaita, kurioje pateikta informacija apie įvertinimo metodiką bei kriterijus, ir priedu, kuriame lentelėje išvardytos valstybių narių pateiktos kiekvieno straipsnio įgyvendinimo nuostatos.

1.2. Bendrosios pastabos

Dvi valstybės narės (MT ir EL) nepateikė teisės aktų tekstų, todėl Komisija negali įvertinti, ar jos įgyvendino pamatinį sprendimą.

2007 m. gruodžio 12 d. LV atsiuntė nacionalinės teisės nuostatų tekstus latvių kalba ir 2008 m. kovo 6 d. pateikė kitas nuostatas (praėjus galutiniam terminui), ir neprisidėjo jokio nacionalinių įgyvendinimo priemonių aprašymo ar aiškinamųjų pastabų. Todėl Komisija negali įvertinti, ar LV įvykdė įsipareigojimą, nustatytą 18 straipsnyje. Kitos valstybės narės pateikė nacionalinės teisės nuostatų, kuriomis siekiama visiškai ar iš dalies įgyvendinti pamatinį sprendimą, tekstus. LU pranešė Komisijai, kad pirmojoje ataskaitoje minėtas teisės akto projektas dar nepriimtas. Į jį nebus atsižvelgiama įvertinant įgyvendinimo priemones, kurių ėmėsi LU. UK nurodė, kad jos ataskaita apima Angliją, Velsą, Škotiją ir Šiaurės Airiją,

¹ OL L 82, 2001 3 22, p. 1.

² COM (2004) 54 galutinis/2.

tačiau ji atsiuntė papildomą informaciją dėl perkeliančių nuostatų Škotijoje (Škotijos sistema nurodyta tais atvejais, kai ji skiriasi nuo bendrųjų likusioje UK dalyje galiojančių nuostatų).

Nė viena valstybė narė neperkėlė pamatinio sprendimo vienu atskiru nacionalinės teisės aktu. Visos valstybės narės rėmėsi galiojančiomis nuostatomis ir daugelis, įgyvendindamos sprendimą, nurodė savo baudžiamosios teisės kodeksą. Keletas valstybių priėmė naujus teisės aktus, kuriais perkėlė vieną ar kelis straipsnius. Daugelis valstybių narių vietoj teisės aktų pateikė neprivalomo pobūdžio kodeksus, instrukcijas ir chartijas.

Kelios valstybės narės nuostatas įgyvendino fragmentiškai, kadangi jos iš dalies sutapo su įvairiomis jau galiojančiomis arba naujai priimtomis nacionalinės teisės nuostatomis.

2. ATSKIRŲ STRAIPSNIŲ ANALIZĖ

Priemonės, apie kurias pranešė valstybės narės, nurodytos priede pateiktoje lentelėje.

1 straipsnis. Sąvokų apibrėžtys

Šioje nuostatoje pateikiamos sąvokų „nukentėjusysis“, „nukentėjusiųjų rėmimo organizacija“, „baudžiamosios bylos nagrinėjimas“, „procesiniai veiksmai“ ir „tarpininkavimas baudžiamosiose bylose“ apibrėžtys. Nė viena valstybė narė nepriėmė naujų teisės aktų šiam straipsniui įgyvendinti, tačiau keletas jų nurodė galiojančiuose nacionalinės teisės aktuose pateiktas sąvokos „nukentėjusysis“ apibrėžtis, kurios daugiau ar mažiau atitiko pamatiniame sprendime pateiktą apibrėžtį. Kitos nurodytos apibrėžtys nebuvo svarstomos.

UK, BG, RO, LT ir SE pateikia plačią sąvokos „nukentėjusysis“ apibrėžtį. SK apibrėžtis apima juridinius asmenis. ES, NL, DK, LU, EE, FI, BE ir PT nepateikė jokių perkeliančių teisės aktų nuostatų. FR nurodo, kad apibrėžtys bet kuriuo atveju atitinka vartojamas plačiai paplitusias sąvokas. IE pažymi, kad jos įstatymai ir kiti teisės aktai atitinka pamatinį sprendimą.

2 straipsnis. Pagarba ir pripažinimas

2 straipsnio 1 dalyje reikalaujama, kad nukentėjusiesiems priklausytų „realus ir prideramas vaidmuo“ jų baudžiamosios teisės sistemoje. 2004 m. ataskaitoje nurodyta, kad AT, BE, FR, FI, DE, IT, LU, PT ir SE buvo įgyvendinusios pamatinį sprendimą. BG, EE, CZ, HU, IE, PL, LT, RO, UK ir ES pateikia aiškią nuorodą į „realų ir prideramą vaidmenį“. DK ir SI nurodo, kad ši nuostata yra labai bendro pobūdžio ir kad konkrečios teisės reglamentuojamos kituose straipsniuose. 2 straipsnio 2 dalyje kalbama apie „nukentėjusiuosius, kurie yra ypač pažeidžiami“ (apibrėžtis nepateikta), kurie galėtų naudotis „konkrečiai nustatyta tvarka, geriausiai atitinkančia jų padėtį“.

FR, IE, BE, PT, PL, UK, SE, SI ir IT teikia apsaugą tam tikriems asmenims, kurie laikomi pažeidžiamais dėl jų fizinio ar protinio nestabilumo (nepilnamečiai ir fiziškai neįgalūs asmenys). ES, NL, CY, FI ir RO pabrėžia situacijas, kurios gali lemti pažeidžiamumą (šeiminis smurtas, seksualiniai nusikaltimai, terorizmas, prekyba žmonėmis). Kitos pasirenka didesnės apimties apsaugą, apimančią visų kategorijų asmenis ir situacijas. SK ir DE tais atvejais, kai liudytojas dėl amžiaus, ligos arba negalios negali atvykti į apklausą, naudojama vaizdo konferencija. LT, HU ir CZ numato apsaugos režimą (anonimiškumą arba kitas priemones) tam tikromis aplinkybėmis (reali grėsmė nukentėjusiojo arba liudytojo gyvybei, sunkūs nusikaltimai, liudijimo svarba). HU nukentėjusiojo amžius yra kriterijus. BG ir PL

suteikia specialią apsaugą tam tikrų kategorijų pažeidžiamiesiems asmenims tam tikrų sunkių nusikaltimų (prekyba žmonėmis arba šeiminis smurtas) atvejais. EE nepateikė jokių konkrečių nuostatų dėl pažeidžiamų asmenų apsaugos.

3 straipsnis. Bylos nagrinėjimas ir parodymų davimas

3 straipsnyje nustatyta nukentėjusiųjų teisė atliekant procesinius veiksmus būti išklausytiems ir duoti parodymus. Dauguma valstybių (AT, BE, FI, FR, DE, IT, LU, NL, PT, ES, SE, HU, CZ, BG, PL, SK, RO ir EE) nukentėjusiesiems, kaip baudžiamojo proceso šalims, suteikia daug teisių. Nukentėjusieji nelaikomi baudžiamojo proceso šalimis bendrosios teisės šalyse, tačiau teisė būti išklausytam pripažįstama UK ir IE.

Nukentėjusieji gali duoti parodymus daugumoje valstybių narių. 3 šalys nepateikė jokių konkrečių nuostatų (DK, NL, UK).

10 valstybių narių (AT, FI, IT, LU, ES, SE, HU, PL, CZ, BE) tinkamai perkėlė į savo nacionalinę teisę 3 straipsnio antrąją pastraipą, kurioje nurodyta, kad „valdžios institucijos apklausia nukentėjusiuosius tik tiek, kiek reikia baudžiamosios bylos nagrinėjimui“. IT leidžiama apklausti tik dėl faktų, susijusių su kaltinimu. HU numato galimybę liudytojams pateikti rašytinius parodymus kaip įrodymus. CZ nukentėjusysis gali būti priverstas dalyvauti vėlesniuose procesiniuose veiksmuose tik jei tai būtina. PL Aukščiausiojo Teismo ir Generalinės prokuratūros priimtose gairėse nustatyta nukentėjusiojo teisė nebūti apklaustam pakartotinai. UK numatyti specialistams skirti nukentėjusiųjų apklausos mokymo kursai.

4 straipsnis. Teisė gauti informaciją

4 straipsnyje nustatyta nukentėjusiųjų teisė gauti įvairios rūšies informaciją.

4 straipsnio 1 dalyje išvardyta 10 informacijos, kuri turi būti perduota nukentėjusiajam, tipų. AT, CY, FI, DE, IE, NL, UK (Škotija) ir SE įgyvendino šį įpareigojimą paskelbdamos daugumą informacijos interneto svetainėse ir (arba) sukurdamos informacinius lankstinukus. Tačiau iš pateiktų teisės aktų tekstų neaišku, ar nukentėjusysis gali veiksmingai pasinaudoti tokia informacija nuo tada, kai pirmą kartą kreipiasi į teisėsaugos institucijas.

IT ir UK valdžios institucijos neprivalo nukentėjusiesiems pateikti visą informaciją. Pagal PT nustatytas priemonės nacionalinės valdžios institucijos neprivalo perduoti informacijos nukentėjusiesiems.

BE, EE, FR, ES, CZ, HU ir SK nustatyta priimtina sistema, pagal kurią policijos pareigūnai, prokurorai ir teisėjai privalo pranešti nukentėjusiesiems apie daugumą jų teisių. FI nustatyta, kad ikiteisminio tyrimo institucijos privalo pranešti nukentėjusiesiems tik apie jų teisę gauti kompensaciją.

RO, BG, FI, LT ir PL laikomasi mišraus požiūrio. Valdžios institucijos privalo pranešti nukentėjusiesiems apie jų teises, ir šios šalys sukūrė interneto svetaines. BG, CY ir RO skirta telefono linija, kuria teikiama informacija nukentėjusiesiems.

SI ir CY teisės aktai neišsamūs ir nepakankami. SI nurodo Vidaus reikalų ministerijos gaires, kurios, atrodo, nėra privalomo pobūdžio (tekstas nebuvo pateiktas). Įgyvendinimas LU atveju nepakankamas, kadangi teisės akto projektas nepatvirtintas.

Reikėtų pažymėti dar dvi silpnąsias vietas. Pirmoji susijusi su kalbomis. Informacija turėtų būti teikiama „kiek įmanoma bendrai suprantamomis kalbomis“. Kai kurios valstybės narės (DE, UK (Škotija), NL, SE, BG ir FI)) informaciją pateikia keliomis kalbomis (tarp jų ir anglų kalba). Dauguma valstybių narių iš viso nemini šio klausimo. Tik BG ir RO teisės aktuose konkrečiai reikalaujama, kad informacija nukentėjusiajam būtų pateikta jam suprantama kalba. CZ ir HU nustačiusios nuostatas, kuriomis asmeniui, kuris nesupranta šalies kalbos, užtikrinama teisė susisiekti su valdžios institucijomis jam suprantama kalba.

Antroji susijusi su specialia nuolatinės gyvenamosios vietos neturintiems nukentėjusiesiems taikoma tvarka. Šios nuostatos nepamainėję nė viena valstybė narė, išskyrus UK (Škotiją) ir BG, kuriose įrengta telefono linija, per kurią galima tiesiogiai susisiekti su vertėjais žodžiu. IE specialus nukentėjusiųjų rėmimo organizacijos skyrius teikia pagalbą kitoje šalyje gyvenantiems nukentėjusiesiems.

4 straipsnio 2 dalis dėl informavimo apie skundo rezultatus perkelta tinkamai, išskyrus tai, kad DK, EE, UK, LU, SI ir FR nepateikė informacijos apie teismo priimtą nuosprendį. IT apie sprendimą pranešama tik tiems nukentėjusiesiems, kurie pareiškė civilinį ieškinį. FI savo nacionalinėje teisėje įgyvendino c punkte nustatytą įpareigojimą, tačiau nenurodė jokio teisinio pagrindo. PT baudžiamojo proceso kodekse neužtikrinama, kad nukentėjusieji, „pareiškę dėl to pageidavimą“, būtų savaime informuojami nacionalinės valdžios institucijos. IE nukentėjusiųjų chartija nėra privalomo pobūdžio. EE nepateikė įgyvendinimo teisės aktų.

4 straipsnio 3 dalį dėl pranešimo nukentėjusiajam apie tai, kad nusikaltimą padaręs asmuo paleidžiamas į laisvę, teisingai įgyvendino tik FI, CZ, PL, SK ir SE. IE nukentėjusiųjų chartijoje nurodyta, kad nukentėjusiajam pranešama, kai nusikaltimą padaręs asmuo paleidžiamas į laisvę. Tačiau jei šio įpareigojimo nesilaikoma, nukentėjusysis gali kreiptis tik į „Garda Victim Liaison Officer“ arba „local Superintendent“. BG, LU, EE, HU, LT, RO ir SI nepranešė apie jokią perkėlimo priemonę. [UK galiojančios taisyklės turi du trūkumus. Įstatyme „Criminal Justice and Court Service Act 2000“ nustatyta, kad nukentėjusiajam turi būti pranešta apie ketinimą nusikaltimą padariusį asmenį paleisti į laisvę ir tokiam paleidimui taikomas sąlygas, tačiau tai taikoma tik tais atvejais, kai kaltininkui buvo skirta ilgesnė nei 12 mėnesių laisvės atėmimo bausmė už seksualinį arba smurtinį nusikaltimą. Škotijos teisinėje sistemoje numatyta galimybė nukentėjusiajam būti informuotam apie nusikaltimą padariusio asmens paleidimą į laisvę, tačiau ši nuostata neprivaloma. Policijos „dabartinė praktika“ – informuoti nukentėjusįjį apie tai, kad pažeidėjas paleidžiamas lygtinai.] ES nurodo nuostatą dėl pareigos informuoti nukentėjusįjį apie bet kokią procedūrinį veiksmą, galintį turėti įtakos jo saugumui. FR teigia, kad šis klausimas svarstomas. PT nurodo, kad ji atsižvelgs į šią nuostatą būsimame teisės akto projekte, iš dalies keičiančiame baudžiamojo proceso kodeksą.

4 straipsnio 4 dalis susijusi su nukentėjusiųjų teise negauti informacijos apie nusikaltimą padariusio asmens paleidimą į laisvę. Tik FI, SE ir SK visiškai perkėlė šią nuostatą. HU, CY, LT ir IT nurodo, kad šio klausimo jų nuostatos nereglamentuoja. AT, DK, UK, DE, FR, EL, NL, LU, LT, EE, RO, SI ir ES nepateikė šio straipsnio perkėlimo nuostatų. Kalbant apie IE, kurioje 4 straipsnio 3 dalyje minimos informacijos pateikti neprivaloma, iš naujo kyla nukentėjusiųjų chartijos teisinio statuso problema. PT nuostatos negarantuoja nukentėjusiajam teisės negauti informacijos. BE perkėlė šią nuostatą iš dalies, kadangi nustatė, kad nukentėjusiajam pranešama tik apie lygtinį nusikaltimą padariusio asmens paleidimą į laisvę.

5 straipsnis. Informavimo garantijos

5 straipsnyje nustatytas įpareigojimas „kiek įmanoma sumažinti informavimo sunkumus“, susijusius su atitinkamų baudžiamosios bylos nagrinėjimo veiksmų supratimu ir dalyvavimu juose, tokiu mastu, kad šios priemonės prilygtų priemonėms, kurių valstybės narės imasi teisiųjų atžvilgiu. Informavimo sunkumus galima aiškinti plačiau, kad būtų apimamas ir pačios procedūros supratimas, tačiau visos valstybės narės suvokė tai tik kaip kalbos barjerus. Tik FI numatyta veiksminga vertimo žodžiu sistema, taikoma ikiteisminiam tyrimui. FR, IT, SI ir BE vertėjo žodžiu arba raštu pagalba suteikiama nukentėjusiajam tuomet, jei jis tampa proceso šalimi arba yra liudytojas. SK, BG, CZ, IE, DK, FI, HU, SI, ES, PL ir RO siūloma visapusiška lingvistinė pagalba.

Perduotų nuostatų tekstai rodo prastą įgyvendinimo, susijusio su didesne teisiųjų apsauga, lygį 5 valstybėse narėse (LT, LU, SE, UK, NL). Neaišku, ar EE nukentėjusiųjų rėmimo tarnybos teikia vertimo raštu paslaugas, ar pagalba teikiama tik siekiant padėti nukentėjusiems bendrai suprasti patį procesą.

PL ir CY nepateikė įgyvendinimo nuostatų.

6 straipsnis. Konkreti pagalba nukentėjusiajam

Šiame straipsnyje nustatytas dvejopas įpareigojimas.

Pirma, valstybės narės turi užtikrinti, kad nukentėjusieji prireikus galėtų gauti bet kokio pobūdžio nemokamą konsultaciją, išskyrus teisinę konsultaciją ir teisinę pagalbą. Tik 10 valstybių narių (BG, EE, BE, ES, IE, SE, FR, RO, UK ir DK) įgyvendino šį įpareigojimą. „Bet kokio pobūdžio konsultacijos“ apibrėžtis valstybėse narėse skiriasi; vienoje ji aiškinama kaip psichologinė pagalba, kitose – kaip medicininis gydymas arba informacija.

Iš esmės, valstybės narės šį straipsnį įgyvendino nepakankamai. SI pateikė baudžiamojo proceso įstatymo 65 straipsnį, kuris neatitinka 6 straipsnyje nustatyto įpareigojimo. IT atsiuntė tik teisės aktus dėl specialios pagalbos nepilnamečiams, nukentėjusiems nuo sunkių nusikaltimų, ir prekybos žmonėmis aukoms. 9 valstybės narės (LU, HU, CZ, FI, PL, SK, LT, CY ir NL) neužtikrina, kad nukentėjusieji galėtų gauti nemokamą konsultaciją, išskyrus teisinę konsultaciją ir teisinę pagalbą.

Antra, valstybės narės turi užtikrinti, kad nukentėjusieji galėtų gauti teisinę pagalbą, kai jiems gali būti suteikiamas proceso šalių statusas. Šią nuostatą tinkamai perkėlė dauguma valstybių narių, išskyrus SI. Yra su potencialiais pagalbos gavėjais susijusių skirtumų. NL pranešė Komisijai apie savo ribotos teisinės pagalbos, nepriklausomai nuo pajamų, sistemą (pusvalandžio trukmės konsultacijos).

7 straipsnis. Su baudžiamosios bylos nagrinėjimu susijusios nukentėjusiųjų išlaidos

7 straipsnis susijęs su nukentėjusiųjų, kurie yra baudžiamojo proceso šalys arba turi liudytojų statusą, išlaidomis. AT, DE, EE, DK, PL, IT, PT, FI, LT, ES ir SE skiria nukentėjusiuosius-proceso šalis ir nukentėjusiuosius-liudytojus. Dauguma valstybių narių (išskyrus BE, IE, NL ir UK) numato, kad advokato išlaidos padengiamos, jei nukentėjusysis yra proceso šalis. Pagal IT, HU, ES, CZ, RO ir SK teisę tik nusikaltimą padaręs asmuo gali būti įpareigotas atlyginti nukentėjusiojo advokato išlaidas, išskyrus atvejus, kai nukentėjusysis turi teisę gauti teisinę pagalbą. Dėl to gali kilti problemų, jei nusikaltimą padaręs asmuo nemokus. BG bylinėjimosi išlaidas galima apmokėti. LT padengiamos liudytojų ir nukentėjusiųjų išlaidos. PL nukentėjusiųjų teises išlaidas padengia nusikaltimą padaręs asmuo, o tam tikromis

nenustatytomis aplinkybėmis – valstybė. FI, jei nukentėjusiojo teisinės išlaidos nepadengiamos valstybės lėšomis, gali būti reikalaujama, kad jas apmokėtų nusikaltimą padaręs asmuo.

CY pateikta informacija neišsami, o EE nurodo, kad nukentėjusiojo išlaidos atlyginamos tik tuomet, kai jis išklausomas kaip liudytojas.

8 straipsnis. Teisė į apsaugą

8 straipsnyje nustatytos įvairios teisės į apsaugą.

8 straipsnio 1 dalyje nustatytas įpareigojimas užtikrinti nukentėjusiųjų ir jų šeimų narių saugumą ir privataus gyvenimo apsaugą. Šį reikalavimą įgyvendino AT, BE, FI, DE, PT, NL, ES, SE, CY, CZ, RO, SK, SI, BG ir HU. FR, LT ir PL ėmėsi priemonių nukentėjusiesiems, bet ne jų šeimų nariams apsaugoti; jos nepateikė kitus 8 straipsnio 1 dalies aspektus perkeliančių nuostatų. IE perkėlė 8 straipsnio 1 dalį nukentėjusiųjų chartijoje (kuri nėra privaloma). Kalbant apie nukentėjusiųjų privataus gyvenimo apsaugą, visos valstybės narės, išskyrus SI, numato bylos nagrinėjimo uždaramo teismo posėdyje galimybę. Nukentėjusiųjų šeimos narių privataus gyvenimo apsaugą aiškiai nurodo tik FI, tačiau susijusio teisės akto tekstas nebuvo atsiųstas.

8 straipsnio 2 dalyje kalbama apie teismo procesinius veiksmus atsižvelgiant į privatumo apsaugą. AT, BE, BG, FR, SK, HU, DE ir PT pateikė informaciją apie teisės į atvaizdą apsaugą.

DK pateikė neišsamią informaciją apie 8 straipsnio 1 ir 2 dalis ir nurodė tik liudytojų apsaugos sistemą.

8 straipsnio 3 dalimi siekiama mažinti nukentėjusiųjų ir nusikaltimą padariusių asmenų kontaktus, visų pirma numatant atskiras laukimo sales teismo patalpose. Tik DE, IT ir ES atsiuntė 8 straipsnio 3 dalį perkeliančias nuostatas. DE šią nuostatą perkėlė tinkamai; ES numatytos atskiros patalpos tik nukentėjusiesiems-liudytojams. FI, IE, LU, CZ, UK ir SE teigia, kad laikosi šios nuostatos praktikoje (tačiau nėra priėmusios šį klausimą reglamentuojančio teisės akto). PL nurodė, kad teismų pirmininkai žino šį poreikį, o DK pranešė, kad teisingumo ministerija išsiuntė raštus šiuo klausimu. SK nurodo, kad teisėjas gali imtis būtinų priemonių užtikrinti, kad tarp kaltinamojo ir nukentėjusiojo teismo patalpose nebūtų jokio kontakto, tačiau tokios priemonės gali būti taikomos tik tam tikrais atvejais ir atskiros patalpos neužtikrinamos.

8 straipsnio 4 dalyje reikalaujama, kad valstybės narės apsaugotų nukentėjusiuosius ir užtikrintų jiems teisę duoti parodymus taip, kad būtų galima atsižvelgti į jų pažeidžiamumą. Dauguma valstybių narių tam tikru mastu perkėlė šio straipsnio nuostatas. FR, SI, EE, LT ir EL neatsiuntė jokių teisės aktų. FI nurodo teisės akto, kuriuo siekiama nustatyti nepilnamečių apsaugos priemones, projektą. UK taiko priemones „Crown Courts“, tačiau „Magistrates' Courts“ taikomos tik garso bei vaizdo ryšių priemonės. CZ numatyta speciali asmenų iki 15 metų apsauga. DK numatyta bendra apsaugos sistema (pagal kurią neatskleidžiami asmens duomenys) tais atvejais, kai asmeniui iškyla tam tikra grėsmė. Tačiau šių priemonių nepakanka šios nuostatos tikslui pasiekti, pvz., kalbant apie mažamečius vaikus. EE 8 straipsnio nuostatas įgyvendino nepatenkinamai, kadangi visiškai nemini šeimos narių ir pažeidžiamų asmenų apsaugos. Įgyvendinimas LU atveju taip pat nepakankamas, kadangi teisės akto projektas nepatvirtintas.

9 straipsnis. Teisė į kompensaciją baudžiamosios bylos nagrinėjimo metu

Pagal 9 straipsnio 1 dalį valstybės narės privalo užtikrinti, kad nutartis dėl nusikaltimą padariusio asmens mokėtinos kompensacijos būtų priimta per prideramą laikotarpį. Daugumos valstybių narių manymu, ši nuostata gali būti įgyvendinta numatant galimybę civilinį ieškinį pareikšti baudžiamojoje byloje.

Bendrosios teisės šalyse nenumatyta galimybė pareikšti civilinį ieškinį. IE numatyta kompensacijų tam tikrų kategorijų nukentėjusiesiems sistema. DK, EL ir UK nepateikė jokių perkeliančių nuostatų. CY, DE, FR, LT, BE, ES ir SE numatyta, kad kompensacijos gali būti skiriamos tik tam tikrų kategorijų nukentėjusiesiems. Tokių priemonių 9 straipsnio 1 daliai perkelti nepakanka.

Pagal 9 straipsnio 2 dalį valstybės narės privalo skatinti nusikaltimą padariusį asmenį nukentėjusiajam sumokėti kompensaciją. AT, FR, DE, FI, IE, IT, ES ir NL ėmėsi reikiamų priemonių šiai nuostatai įgyvendinti. Paleidimas už užstatą arba lygtinai priklauso nuo nusikaltimą padariusio asmens elgesio nukentėjusiojo atžvilgiu. RO prokuroras arba teisėjas gali imtis laikinųjų priemonių, pavyzdžiui, areštuoti arba konfiskuoti nusikaltimą padariusio asmens turtą, kad būtų užtikrintas kompensacijos sumokėjimas, tačiau nėra jokios nuostatos dėl kompensacijos sumokėjimo tais atvejais, kai nusikaltimą padaręs asmuo nemokus. LT, FI, HU, SI ir CZ dėl teisės pažeidimo atsiradusios žalos atlyginimas gali būti švelninanti aplinkybė priimant nuosprendį. DK, EE, EL ir UK nepateikė jokių perkeliančių nuostatų.

Pagal 9 straipsnio 3 dalį valstybės narės turi užtikrinti, kad nukentėjusiesiems priklausantis turtas būtų jiems nedelsiant grąžinamas. Dauguma valstybių narių įgyvendino šį įpareigojimą. DK, FR, DE, EL ir ES nepateikė jokių nuostatų. IE ir UK teigia, kad šį įpareigojimą įgyvendino, tačiau neatsiuntė jokių teisės aktų.

10 straipsnis. Taikinimas baudžiamosiose bylose

Pagal 10 straipsnį valstybės narės privalo skatinti taikinimą tam tikrose bylose. Dauguma valstybių narių nustačiusios taikinimo sistemą. LU nustatyta, kad baudžiamosiose bylose taikinti gali tik valstybės prokuroras (pranc. *procureur d'Etat*); proceso šalys neturi jokios iniciatyvos teisės. SI valstybės prokuroras priima sprendimą dėl taikinimo byloje, tačiau taikinimas galimas tik gavus nusikaltimą padariusio asmens ir nukentėjusiojo sutikimą; gavęs informaciją apie tai, kad susitarimo sąlygos įvykdytos, valstybės prokuroras panaikina kaltinimą. PL ir FI taikinimas gali padėti sušvelninti bausmę. LT proceso šalims susitaikius, baudžiamoji byla nutraukiama, o BG susitarimas dėl taikinimo proceso šalims privalomas. SE taikinimas galimas, jei nusikaltimą padaręs asmuo jaunesnis nei 21 metų.

CY ir DK taikinimas nereglamentuojamas. DK svarstoma galimybė nustatyti pastovų taikinimą po to, kai 1994 m. buvo pradėtas bandomasis projektas, kuris vėliau buvo pratęstas 2003 ir 2007 m.

11 straipsnis. Kitoje valstybėje narėje gyvenantys nukentėjusieji

Pagal 11 straipsnio 1 dalį valstybės narės turi stengtis užtikrinti galimybę nukentėjusiajam, kuris gyvena ne toje valstybėje, kurioje padarytas nusikaltimas, pateikti pareiškimą tuojau po nusikaltimo padarymo, arba organizuoti apklausą vaizdo konferencijos būdu, kaip nustatyta 2000 m. Konvencijos dėl savitarpio teisinės pagalbos 10 ir 11 straipsniuose. Tačiau konvencija negalioja EL, IT, IE ir LU. AT, BE, DK, DE, EL, LU, NL ir SI nepateikė jokių

nuostatų. Minėtų valstybių teisės aktuose numatyta galimybė pateikti pareiškimą tuojau po nusikaltimo padarymo. ES šio straipsnio į nacionalinę teisę neperkėlė. NL, LU, SE ir UK pateikia savo sistemų aprašymą, tačiau nenurodo teisinių šaltinių.

Pagal 11 straipsnio 2 dalį nukentėjusysis, turinti gyvenamąją vietą kitoje valstybėje narėje, gali paduoti skundą savo gyvenamojoje valstybėje. FR, IT, CY, PT, ES ir SE šios nuostatos neįgyvendino. AT, BE, DK, DE, LU, NL, LT, RO, EE, SI ir SE nepateikė jokių nuostatų. BE, IE, DK, HU, NL ir SK priima skundus ir prireikus perduoda juos valstybei, kurioje padarytas nusikaltimas. Šios dalies nuostatą įgyvendino tik LU ir FI.

12 straipsnis. Valstybių narių bendradarbiavimas

12 straipsnyje reglamentuojamas valstybių narių bendradarbiavimas. PT, HU ir BG nurodė įgyvendinimo nacionalinėje teisėje nuostatas. UK ir CZ nurodo, kokį vaidmenį jų atitinkamos nukentėjusiųjų rėmimo organizacijos vaidina Europos nukentėjusiųjų rėmimo tarnybų forume (kuris dabar vadinamas „Victim Support Europe“). SE pabrėžia savo vaidmenį organizuojant tarptautines konferencijas. IT ir ES teigia perkėlusios 12 straipsnio nuostatas, kai įgyvendino 2004 m. direktyvą dėl kompensacijų ir Konvenciją dėl savitarpio teisinės pagalbos. FR, CY, SI, SK, DK ir EE nepaminėjo šios nuostatos. CY, FI ir LT teigia, kad teisės aktų šiam straipsniui įgyvendinti nereikia.

13 straipsnis. Specialios tarnybos ir nukentėjusiųjų rėmimo organizacijos

Pagal 13 straipsnį valstybės narės turi skatinti nukentėjusiųjų rėmimo organizacijų, atsakingų už nukentėjusiųjų priėmimą, paskesnės paramos bei pagalbos jiems teikimą, veiklą. Dauguma valstybių teigia, kad turi valstybės finansuojamą nukentėjusiųjų rėmimo tarnybą, kuri teikia informaciją, konsultacijas ir pagalbą. Tik AT, BE, BG, FR, PT, EE ir SE pateikė nuostatas dėl šių organizacijų funkcijų, visų pirma dėl paramos nukentėjusiesiems teikimo išnagrinėjus baudžiamąją bylą. CY, SI ir SK šio straipsnio visiškai nepaminėjo. IT pagalba teikiama tik tam tikrų kategorijų nukentėjusiesiems (išnaudojami nepilnamečiai, su turto prievartavimu susiję nusikaltimai, t. t.). RO nuo tam tikrų kategorijų nusikaltimų nukentėjusiesiems asmenims teikiama nemokama psichologinė pagalba. ES ir FR nurodo galiojančius nacionalinės teisės aktus, bet nenurodo straipsnių, todėl neįmanoma patikrinti, ar įgyvendinimas tinkamas. LT turi „nacionalines nukentėjusiųjų rėmimo programas“ (papildomos informacijos nepateikta). UK (Škotija), PL ir CZ nurodo, kad valstybė finansuoja nukentėjusiųjų rėmimo organizacijas ir aprašo jų funkcijas, tačiau nepateikia jokio teisinio pagrindo.

14 straipsnis. Procesiniuose veiksmuose dalyvaujančių ar kitaip su nukentėjusiais bendraujančių darbuotojų profesinis rengimas

Pagal 14 straipsnį su nukentėjusiaisiais bendraujantys darbuotojai (visų pirma policijos pareigūnai ir praktikuojantys advokatai) turi gauti tinkamą profesinį parengimą. PT, RO ir SE yra vienintelės šalys, kurios įgyvendino abi šio straipsnio dalis. Neaišku, ar BG minimas „nuo nusikaltimų nukentėjusiesiems asmenims paramą teikiantis personalas“ apima policijos pareigūnus ir praktikuojančius advokatus. Dauguma kitų šalių, išskyrus DK ir IT, mini tik įstaigas, kurių užduotis teikti profesinį mokymą susijusiam personalui. Ne visada aišku, ar šias įstaigas finansuoja valstybė, kaip nustatyta 14 straipsnyje. AT pateikta perkėlimo nuostata neįgyvendinamas 14 straipsnis, kadangi joje nereglamentuojamas personalo mokymas.

15 straipsnis. Praktinės sąlygos dėl nukentėjusiųjų padėties vykstant procesiniams veiksams

15 straipsnio 1 dalyje reglamentuojama nukentėjusiųjų antrinio persekiojimo prevencija. Ši straipsnį įgyvendino tik AT, IT ir ES. Kitos valstybės narės, išskyrus DK ir IT, teigia, kad ėmėsi būtinų priemonių, tačiau jų pateiktas aprašymas yra neaiškus ir nepakankamas. BE policijos pareigūnai turi teisę gauti finansavimą nukentėjusiųjų apgyvendinimui užtikrinti, tačiau tik nuo fizinio ar seksualinio smurto nukentėjusiems asmenims.

Pagal 15 straipsnio 2 dalį valstybės narės turi pritaikyti patalpas, kad būtų užkirstas kelias nukentėjusiųjų antriniam persekiojimui. Dauguma valstybių narių iš viso nenurodė 15 straipsnio 2 dalies. SE teigia, kad daugumoje policijos nuostatų jau yra atskira vaikams skirta patalpa; vyksta darbai, kad tinkamos sąlygos būtų užtikrintos ir kitų kategorijų nukentėjusiesiems.

16 straipsnis. Teritorinio taikymo sritis

UK nepateikė informacijos apie tai, kad ši nuostata įgyvendinta Gibraltaro atžvilgiu.

3. IŠVADA

Šio pamatinio sprendimo įgyvendinimas nepakankamas. Komisijai atsiųstuose nacionalinės teisės aktuose yra daug trūkumų. Be to, juose iš esmės nurodyta iki pamatinio sprendimo priėmimo galiojusi praktika. Tikslas suderinti šios srities teisės aktus nebuvo pasiektas dėl didelių nacionalinės teisės aktų skirtumų. Dauguma nuostatų įgyvendintos priimant neprivalomo pobūdžio gaires, chartijas ir rekomendacijas. Komisija negali įvertinti, ar jų laikomasi praktikoje.

Komisija ragina valstybės nares apsvarstyti šią ataskaitą ir pateikti visą tolesnę susijusią informaciją Komisijai ir Tarybos sekretariatui ir taip įvykdyti pamatinio sprendimo 18 straipsniu joms nustatytus įpareigojimus. Be to, Komisija ragina tas valstybes nares, kurios nurodė, kad rengia atitinkamus teisės aktus, priimti ir kuo greičiau pateikti šias nacionalines priemones.